

LESONTWERP

BACHELOR IN ONDERWIJS: LAGER ONDERWIJS – flexibel traject

datum indienen 21/02/2014

eventuele reden uitstel (in te vullen door mentor)

naam Ine Dhondt

klas DLO

FLLLEX 2.1

Studietrajectbegeleider: Wendy Van Humbeeck

school : Vrije Basisschool Heilig Hart Oud-Heverlee leergebied : godsdienst
klas en leerjaar : 6de leerjaar – juf Veerle onderdeel : rituelen
aantal leerlingen : 26 lesonderwerp : aswoensdag - vasten
datum (data) : 25/02/2014 lestijden : van 10u.40 tot 12u.00 uur
van _____ tot _____ uur
van _____ tot _____ uur

VOORTAAK: door leerlingen tegen de lesdatum mee te brengen materiaal of uit te voeren opdracht
/

AANVRAAG MATERIAAL STAGESCHOOL

- voor de lesgever: /
- voor de leerlingen: /

BRONNEN: handboeken, naslagwerken, documentatie van oefenschool of medestudenten (in te vullen volgens APA-systeem)

CEULEMANS, K., *Leerprocessen begeleiden: godsdienst*, cursus KHLeuven (onuitg.), Toledo, schooljaar 2013-2014

SITUERING IN DE LEERPLANNEN: pagina en omschrijving

uit leerplan 'rooms-katholieke godsdienst voor het lager onderwijs in Vlaanderen' van het Vlaams Verbond van het Katholiek Basisonderwijs, d.d. 2000 (zie portaal):

5.2.3 Derde cyclus - Schema 3c – Componenten van levensbeschouwelijke en religieuze groei als vindplaatsen van gelovig leven:

D. openkomen voor symboliek: geloofstaal, rituelen, vieringen:

5.2.3.11 Liturgisch en pastoraal jaar:

Kinderen kunnen de veertigdagentijd duiden als tijd van voorbereiding op Pasen.

Dit houdt in dat ze

- de veertigdagentijd ontdekken als een 'woestijntijd', waarin christenen zich voorbereiden op het paasfeest door te bidden, soberder te leven, aandacht te hebben voor de medemens en stappen van bekering te zetten;
- het ritueel van het askruisje verkennen (vergankelijkheid en relativiteit van alles wat leeft);
- de actie Broederlijk Delen in de veertigdagentijd leren kennen als zinvol initiatief van solidariteit met medemensen in de derde wereld.

BEGINSITUATIE: relevante voorkennis, belevings- en ervaringswereld van leerlingen, motivering, voortaken, klasgewoonten

De vasten begint in de krokusvakantie (5/3 is aswoensdag). De les vindt plaats vóór de krokusvakantie.

Na de krokusvakantie doen de lln met heel de school mee aan het Broederlijk Delen project: het project wordt met de lagere school wekelijks opgestart op maandagochtend. Dit als aanzet tot de lessen over Broederlijk delen in elke klas apart. Per graad organiseren de lln een sponsoractie, er zal een paasviering zijn en de school houdt een koffiestop voor de ouders en kinderen als afsluiter van de vasten en het tweede trimester.

Het is niet de gewoont met de hele school te vasten.

Een aantal lln (L., B., H., E., E., L., L., J., T.) zijn zeer bedreven in filosoferen. Een aantal lln zijn stil in de grote groep.

LEERDOELEN: noteer de essentiële lesdoelen. Rangschik ze volgens de lesfasering en geef met een passend symbool aan of ze cognitief (C), dynamisch-affectief (DA), sociaal (S) of psychomotorisch (PM) zijn

- De Iln kunnen uitleggen dat aswoensdag de start is van de christelijke vasten. (C)
- De Iln kunnen uitleggen dat een christen zich tijdens de vasten voorbereidt op het paasfeest door 'af te zien' (versobering), 'in te zien' (verinnerlijking) en 'om te zien' (solidariteit). (C)
- De Iln kunnen vertellen over het ritueel van het askruisje. (C)
- De Iln kunnen een overeenkomst benoemen tussen de vasten en de veertigdagentijd van Jezus in de woestijn. (C)
- De Iln zijn bereid te filosoferen over materiële overvloed versus soberheid. (DA)
- De Iln voelen aan dat iemand die vast zichzelf leegmaakt om ruimte te scheppen. (DA)
- De Iln leren de campagne rond 'duurzame familiale landbouw' van Broederlijk Delen kennen als zinvol initiatief van solidariteit met medemensen in de derde wereld. (S)

ONDERWIJSLEERMIDDELEN

voor de lesgever:

tijdens inleiding: muziek, voorwerpen en foto's voor tafels met materiële overvloed en tafels met soberheid

tijdens kern: digibord

tijdens verwerking: digibord

tijdens slot: /

voor de leerlingen:

tijdens inleiding: werkblad 1, schrijfgerief

tijdens kern: /

tijdens verwerking: werkblad 2, schrijfgerief

tijdens slot: /

Gefotokopieerde (invul)teksten die gebruikt worden in functie van de les steeds in twee exemplaren bijvoegen (één blanco en één ingevuld)

VERANTWOORDING VAN HET DIDACTISCH HANDELEN: gebaseerd op (1) vakdidactiek, (2) ontwikkelingspsychologie, (3) didactische principes, (4) leerpsychologie

Om een rustige, ingetogen sfeer te scheppen speelt bij het binnenkomen in de klas tafelmuziek en vraag ik de Iln in stilte naar binnen te gaan. Om de Iln de bedoeling van vasten zelf te laten ontdekken, worden ze bij het binnenkomen van het klaslokaal uitgenodigd aan één van de 4 gedekte tafels te gaan zitten waar nog stoelen vrij zijn. Zo wordt de groep in 4 verdeeld. Er zijn twee soorten tafels om het onderscheid tussen materiële overvloed en soberheid te tonen. Om zich voor te bereiden op het tafelgesprek vullen de Iln eerst een werkblad in met vragen over de voorwerpen op hun tafel. Omdat het werkblad reeds uitgedeeld is bij het binnenkomen van de klas, zijn er geen instructies nodig en zitten de Iln onmiddellijk in de les. De kleinere groepen, de voorbereiding helpen de stillere Iln om deel te nemen aan het tafelgesprek. In het tafelgesprek proberen de Iln tot een conclusie te komen over het verband tussen de dingen op hun tafel. Om hen te stimuleren effectief samen te zoeken naar het verband, geef ik hen de opdracht op het einde van het tafelgesprek hun conclusie op een blad te schrijven. Om het verschil te ervaren, schuiven ze daarna door naar de anders gedekte tafel. Om het gesprek sneller op gang te brengen, lezen ze de conclusie van de vorige groep. De tafelgesprekken in de kleinere groepen moeten een sfeer van veiligheid, respect en vertrouwen creëren, zodat het daarna gemakkelijker is om in de klasgroep ervaringen uit te wisselen.

Via een onderwijsleergesprek brengt de lkr het onderwerp van de les aan, nl. vasten en probeert de lkr uiteindelijk de Iln te laten aanvoelen wat de bedoeling is van vasten.

Als afronding van het eerste deel van de les kijken de Iln naar een getuigenis van twee jongeren (filmpje waarin twee jongeren vertellen hoe zij deelnemen aan de vasten).

De meer cognitieve aspecten van de les (situering van de vasten, de symbolische betekenis van as, de overeenkomsten met de veertigdagentijd van Jezus) komen aan bod in een werkblad. Als ontspanning na het filosoferen, het praten over persoonlijke gedachten en meningen, vullen de Iln per 2 of 3 het werkblad in. De lkr overloopt samen met de Iln de antwoorden.

Na dit 'ontspannende' (maar leerrijke) moment, vraagt de lkr opnieuw de aandacht van de hele klasgroep om kennis te maken met de campagne rond 'duurzame familiale landbouw' van Broederlijk Delen. De vraag 'Welke toekomst kies jij voor Ibrahim?' motiveert de Iln om het onderscheid tussen landarbeid, grootschalige landbouw en familiale landbouw te begrijpen. De lkr toont telkens een filmpje en in een onderwijsleergesprek worden de filmpjes besproken. De Iln maken een keuze voor een landbouwproductie.

AANDACHTSPUNT VOOR DEZE LES

BORDSCHEMA: een werkelijkheidsgetrouwe weergave met kleuren, rekening houdend met de beschikbare ruimte, screenshots van de belangrijkste stappen op het digibord

/

T Lesgang en Leerinhouden		Didactische werkvormen Materiaalgebruik Organisatie
	1. INLEIDING	
10'	opschrijven van gedachten bij voorwerpen	
	<p>materiële overvloed: mango, tomaatjes, olijven, foto's van pretparken, reclameprenten van cornflakes, chips,...., foto's van gamen, shoppen</p> <p>soberheid: schelpen, mooie keien, één bloem, foto's van gezelligheid, kinderen die spelen met eenvoudig materiaal, natuur</p> <p>werkblad 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Wil je aan deze tafel zitten?</i> JA => <i>Wat trok je aan? Waarom wil je aan deze tafel zitten?</i> NEEN => <i>Waarom wil je liever aan de andere tafel zitten?</i> - <i>Wat zie je liggen op jouw tafel? Wat zie je op de foto's?</i> - <i>Waarom doen de voorwerpen of de foto's je denken? Wat voel je bij de voorwerpen of foto's?</i> - <i>Vind je een verband tussen sommige dingen op jouw tafel?</i> 	<p>Lkr heeft 4 tafels gedekt: 2 met 'materiële overvloed', 2 met 'soberheid'. Het aantal stoelen rond de tafel geeft het aantal beschikbare plaatsen aan de tafel weer.</p> <p>Lkr heeft muziek opgezet. muziek: rustige tafelmuziek: http://www.youtube.com/watch?v=N3DeZzwpNHQ</p> <p>Lln krijgen een werkblad bij het binnenkomen van de klas. Lln komen in stilte de klas binnen en kiezen een plaats. => klas wordt in 4 groepen gedeeld.</p> <p>Lln bekijken de dingen op de tafel, vullen het werkblad in, denken na. (individuele opdrachsvorm)</p>
	2. KERN	
15'	2.1. uitwisselen van gedachten en emoties over materiële overvloed versus soberheid	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Vertel aan elkaar wat je opgeschreven hebt. Zijn er lln die dezelfde gedachten of gevoelens hadden bij sommige voorwerpen of foto's? Zijn er lln met een verrassende gedachte?</i> 2. <i>Zoek samen naar mogelijke verbanden tussen de dingen op jullie tafel. Leg goed aan elkaar uit waarom jullie die verbanden zien tussen de voorwerpen. Kan je nog andere dingen verzinnen die niet op de tafel liggen, maar ook bij dat verband zouden passen?</i> 3. <i>Probeer tot een conclusie te komen over het verband en noteer het verband.</i> <p>na 10 min. onderbreken tafelgesprekken afronden vragen om conclusie omgekeerd te leggen doorschuiven naar andere tafel conclusie van vorige groep nog niet lezen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Vertel aan elkaar wat je ziet liggen op de tafel en welke gedachten of gevoelens de voorwerpen bij je oproepen.</i> 	<p>groepswerk: tafelgesprek – filosofische dialoog</p>

T	Lesgang en Leerinhouden	Didactische werkvormen Materiaalgebruik Organisatie
	<p>2. <i>Eén iemand leest luid en duidelijk voor zijn groep de conclusie van de vorige groep voor.</i></p> <p>3. <i>Zijn jullie het eens met de conclusie van de vorige groep? Wil je de conclusie nog anders formuleren? Kan je er nog dingen aan toevoegen?</i></p>	
8'	<p>2.2. praten over de bedoeling van vasten</p> <p><i>De tafels zijn op twee verschillende wijzen gedekt? Wat is het verschil?</i> (antw.: materiële overvloed versus soberheid) <i>Waarom denk je bij materiële overvloed?</i> <i>Waarom denk je bij soberheid?</i></p> <p><i>Is soberheid gelijk aan minder genieten van het leven?</i></p> <p><i>Hoe zou je een periode van soberheid kunnen inlassen in je leven?</i> <i>Probeer eens 5 dingen op te sommen die je het best zou kunnen missen en 5 dingen die je levensnoodzakelijk vindt.</i> (mog. antw.: minder snoepen, minder tijd doorbrengen achter de computer, minder materiële dingen verlangen,...)</p> <p><i>Welk woord bestaat er voor 'het inlassen van een periode van soberheid'?</i> (antw.: vasten) <i>Welke voordelen heeft vasten ten opzichte van voortdurende materiële overvloed?</i> (mog. antw.: <ul style="list-style-type: none"> - beseffen door welke luxe we worden omringd, - leren volhouden, doorbijten, - opnieuw nadenken over wat belangrijk is in het leven, - meer aandacht en tijd hebben voor wat belangrijk is in het leven, - ...) </p> <p><i>Waarom bereiden de christenen zich voor tijdens de vasten?</i> (antw.: op het paasfeest)</p> <p><i>Tijdens de vasten bereiden de christenen zich voor op het paasfeest</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>door af te zien van het overbodige. Dat noemen we versobering.</i> - <i>door na te denken over zijn manier van leven, door in te zien dat de mens klein is, door na te denken over zijn relatie met God en te bidden. Dat noemen we verinnerlijking.</i> - <i>door om te zien naar de medemensen. Door te vasten is er tijd en ruimte voor solidariteit.</i> 	onderwijsleergesprek

T	Lesgang en Leerinhouden	Didactische werkvormen Materiaalgebruik Organisatie
2'	2.3. kijken naar getuigenis van twee jongeren	
	twee jongeren vertellen hoe zij deelnemen aan de vasten: http://www.youtube.com/watch?v=4rCXUA0TsiU	Lln bekijken filmfragment.
	3. VERWERKING	
5'	3.1. situeren van de christelijke vasten tussen aswoensdag en het paasfeest	
	zie werkblad 2	Lkr ruimt de tafels af. Lkr deelt de werkbladen uit. Lln vullen per twee of drie werkblad in. (partnerwerk)
5'	3.2. benoemen van overeenkomsten tussen de vasten en de veertigdagentijd van Jezus in de woestijn	
	zie werkblad 2	
5'	3.3. ontdekken van de vergankelijke en zuiverende betekenis van as	
	zie werkblad 2	Lkr en Lln overlopen de gevonden antwoorden.
1'	3.4. kennismaken met de campagne van Broederlijk Delen	
	<p><i>In de vasten bereiden de christenen zich voor op Pasen. Als je vast, probeer je eenvoudiger te leven. Je denkt na over de belangrijke dingen in het leven. Je bent je bewust van de noden van sommige mensen, bv. de mensen in het Zuiden. Wat je te veel hebt, deel je met degenen die minder hebben. Daarom organiseert Broederlijk Delen elk jaar tijdens de vasten een campagne.</i></p> <p><i>Dit jaar wil Broederlijk Delen de jonge boeren in Senegal helpen, zoals Ibrahima. Hij is 25 jaar en wil, net zoals vele andere jongeren, zijn eigen toekomstplannen waarmaken. Liefst op het platteland, want daar is hij thuis. Maar de uitdagingen in Senegal zijn groot: er is een tekort aan water en de gronden zijn uitgeput. Vele jongeren trekken daarom noodgedwongen naar de stad, op zoek naar een job. Maar ook daar is het overleven.</i></p>	verbaal aanbiedende werkvorm
12'	3.5. overlopen van de voor- en nadelen van verschillende voedselproductiewijzen	
	<p><i>Broederlijk delen wil ons mee laten nadenken hoe we in de toekomst best onze groenten, fruit, graan,... telen. Hoe moeten we ons voedsel in de toekomst produceren? Broederlijk Delen wil investeren in</i></p>	aanschouwelijk aanbiedende werkvorm onderwijsleergesprek

*duurzame landbouw en zo jonge boeren helpen.
We gaan kijken naar drie scenario's en het beste eruit
kiezen.*

scenario 1:

<http://www.broederlijkdelen.be/boerzoekttoekomst>

*We gaan een schema maken van de voor- en nadelen
van elk scenario.*

*Hoe kunnen we dit scenario noemen? Wat is Ibrahima
in dit scenario?*

(landarbeid)

Wat zijn de voordelen van het scenario?

(antw.: Ibrahima verdient net genoeg geld om zijn
familie te onderhouden. Hij moet geen investeringen
doen. Hij heeft vier maanden vakantie.)

Wat zijn de nadelen van het scenario?

(antw.: Hij werkt ver weg van zijn familie. Hij ziet zijn
familie enkel in de vier maanden vakantie. Dan verdient
hij geen geld. Hij wordt uitgebuit.)

scenario 2:

<http://www.broederlijkdelen.be/boerzoekttoekomst>

Hoe kunnen we dit scenario noemen?

(grootschalige landbouw)

Wat zijn de voordelen van het scenario?

(antw.: Ibrahima verdient goed geld. Hij produceert veel
voedsel.)

Wat zijn de nadelen van het scenario?

(antw.: Hij moet veel investeren in de zaden, de
pesticiden, de meststoffen. Niet goed voor het milieu
(veel machines en dus brandstoffen nodig, ook voor het
vervoer van de gewassen, de productie van kunstmest
en pesticiden veroorzaakt veel CO2-vervuiling. Door de
pesticiden komen in de buurt van de akkers veel minder
verschillende vormen van planten en dieren voor. En
dat is dan weer een probleem voor de landbouw zelf.
Vele gewassen in de fruit-, groenten- en zaadteelt zijn
namelijk afhankelijk van bestuiving door insecten...)

scenario 3:

<http://www.broederlijkdelen.be/boerzoekttoekomst>

Hoe kunnen we dit scenario noemen?

(duurzame familiale landbouw)

Wat zijn de voordelen van het scenario?

(antw.: Ibrahima kan genoeg groenten kweken en
genoeg geld verdienen om zijn familie te onderhouden.
Hij produceert gezond voedsel. Zijn grond gaat langer
mee. Goed voor het milieu)

Wat zijn de nadelen van het scenario?

(antw.: De boeren moeten worden opgeleid: ze leren
nieuwe technieken om in het moeilijke klimaat toch hun
oogst te kunnen vergroten. De boeren moeten hun
producten op de markt verkopen.)

T	Lesgang en Leerinhouden	Didactische werkvormen Materiaalgebruik Organisatie
	4. SLOT	
2'	4.1. stemmen voor een productiewijze	
	stemmen tellen en stemmen	
5'	4.2. herhalen wat vasten is	
	<i>Wat is de bedoeling van vasten?</i> <i>Hoe kan je vasten?</i> <i>Wanneer begint de vasten?</i> <i>Wie overweegt om dit jaar mee te vasten?</i>	